



Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 190g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 18 alin. (2)
din Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008

*(indemnizația unică în cazul decesului lucrătorului în urma unui accident de muncă
sau a unei boli profesionale)*

CHIȘINĂU

5 octombrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 18 noiembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 octombrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 18 alin. (2) din Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008, ridicată de dl avocat Vasile Tarnovschi în interesele SRL „SDS Ekip”, în dosarul nr. 2-921/2021, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Ana Bologan de la Judecătoria Cahul, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 18 iunie 2021, dna Mariana Vîlcu s-a adresat în numele său și al fiului minor cu o cerere de chemare în judecată împotriva SRL „SDS Ekip”, SRL „Iluminație” și dlui Iurie Scurtu, prin care a solicitat încasarea indemnizației unice în legătură cu decesul soțului într-un accident de muncă și a despăgubirii pentru pierderea întreținătorului. În fundamentarea solicitării sale, dna Mariana Vîlcu a făcut referire la articolul 18 alin. (2) din Legea securității și sănătății în muncă, care prevede că persoanele îndreptățite pot cere plata unei indemnizații unice în cazul decesului lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.

4. Dl avocat Vasile Tarnovschi a ridicat, în interesele SRL „SDS Ekip”, excepția de neconstituționalitate a articolului 18 alin. (2) din Legea sănătății și securității în muncă.

5. Prin Încheierea din 4 noiembrie 2022, Judecătoria Cahul, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.
[...].”

Articolul 127
Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.
[...].”

7. Prevederile relevante ale Legii sănătății și securității în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008 sunt următoarele:

Articolul 18
Indemnizația unică în cazul reducerii capacității de muncă sau decesului lucrătorului
în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale

„[...]

(2) **În caz de deces al lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională repară prejudiciul material persoanelor care au dreptul la aceasta, în modul și în mărimea stabilită de lege, și, în plus, le plătește, din contul mijloacelor proprii, o indemnizație unică, luându-se ca bază salariul mediu anual al celui decedat, înmulțit la numărul anilor compleți pe care acesta nu i-a trăit până la vârsta de 62 de ani, dar nu mai puțin de 10 salarii medii anuale.**

(3) Plata indemnizației unice prevăzută la alin. (1) și alin.(2) se efectuează începând cu data de 30 mai 2008.

(4) Dacă reducerea capacității de muncă sau decesul lucrătorului a survenit în urma unui accident de muncă nu numai din vina unității ci și a accidentatului, se aplică răspunderea mixtă conform legii și mărimea indemnizației unice se reduce în dependență de gradul de vinovăție a accidentatului.

(5) Indemnizația unică se plătește persoanelor care au dreptul la aceasta de către unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională, în modul stabilit de Guvern.

(6) În cazul în care unitatea nu dispune de mijloacele respective, plata indemnizației unice se efectuează, în baza hotărârii instanței judecătorești, din contul oricăror bunuri sau mijloace ale unității.

(7) Litigiile ce țin de achitarea indemnizației unice se examinează de către instanța judecătorească.”

8. Prevederile relevante ale Codului civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002, sunt următoarele:

Articolul 2028
Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin
altă vătămare a sănătății

„[...]

(3) La determinarea salariului sau venitului ratat nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrității corporale sau cu o altă vătămare a sănătății și nici alte indemnizații sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat.

[...].”

Articolul 2031
Răspunderea în caz de deces al persoanei vătămate

„[...]

(3) La stabilirea despăgubirii se va ține seama de nevoile persoanei îndreptățite, precum și de veniturile pe care, în mod normal, defunctul le-ar fi avut pe perioada pentru care se acordă despăgubirea. Dispozițiile art. 2028-2030 se aplică în mod corespunzător.

[...].”

9. Prevederile relevante ale Regulamentului privind plata de către întreprinderi, organizații și instituții a indemnizației unice pentru pierderea capacității de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecțiuni profesionale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 513 din 11 august 1993, sunt următoarele:

„În scopul realizării art. 18 al Legii securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI din 10 iulie 2008, Guvernul Republicii Moldova

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Regulamentul cu privire la plata de către întreprinderi organizații și instituții a indemnizației unice pentru pierderea capacității de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecțiuni profesionale (se anexează).

2. Indemnizația unică, prevăzută de Regulamentul aprobat, se plătește persoanelor care beneficiază de acest drept în legătură cu pierderea capacității de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecțiuni profesionale stabilite în condițiile legii.

[...]

Aprobat
prin hotărârea Guvernului
Republicii Moldova
nr. 513 din 11 august 1993

REGULAMENT

cu privire la plata de către întreprinderi, organizații și instituții a indemnizației unice pentru pierderea capacității de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecțiuni profesionale

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Întreprinderile, organizațiile și instituțiile (în continuare – Întreprinderea), indiferent de formele lor de proprietate și de activitate economică, în conformitate cu legislația Republicii Moldova poartă răspundere materială pentru prejudiciile cauzate angajaților de accidente de muncă sau afecțiunile profesionale.

În afară de despăgubire, care se efectuează în modul stabilit de lege, Întreprinderea este obligată, conform art. 18 al Legii securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI din 10 iulie 2008, să plătească o indemnizație unică.

2. Întreprinderea este scutită de plata indemnizației unice, prevăzute de legislația în vigoare, dacă dovedește că accidentul de muncă sau afecțiunea profesională nu-i poate fi imputată.

3. Vina Întreprinderii în producerea accidentului de muncă sau declanșarea afecțiunii profesionale o stabilesc organele de stat special abilitate.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției afirmă că articolul 18 alin. (2) din Legea securității și sănătății în muncă îi încalcă dreptul de proprietate, pentru că îi impune obligația compensării

venitului ratat și a achitării unei indemnizații unice stabilite în funcție de salariul mediu anual al lucrătorului decedat într-un accident de muncă și de numărul anilor compleți pe care nu i-a trăit până la vârsta de 62 de ani.

11. Autorul excepției susține că obligația compensării venitului ratat și achitării indemnizației unice îi impune o sarcină excesivă, pentru că îl obligă să repare același prejudiciu de două ori. Pe baza acestor motive, autorul solicită ca instanța de judecată să decidă în fiecare caz individual fie încasarea venitului ratat de către defunct, fie plata indemnizației unice, nu efectuarea ambelor plăți în același timp. În caz contrar, norma contestată ar înceta să respecte o relație rezonabilă de proporționalitate între dreptul de proprietate și dreptul la repararea prejudiciului provocat.

12. În acest context, autorul excepției consideră că prevederile contestate încalcă articolele 46 alin. (1) și 127 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea sănătății și securității în muncă, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate ridicată de o parte în proces este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 18 alin. (2) din Legea sănătății și securității în muncă, care stabilește indemnizația unică în cazul reducerii capacității de muncă sau al decesului lucrătorului ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.

17. Având în vedere că obiectul litigiului din fața instanței de judecată vizează plata indemnizației unice în cazul decesului lucrătorului ca urmare a unui accident de muncă și a despăgubirii pentru pierderea întreținătorului, Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei în care a fost ridicată prezenta excepție de neconstituționalitate.

18. Curtea menționează că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 28; DCC nr. 125 din 13 septembrie 2022, § 22).

20. Autorul excepției susține că prevederile contestate încalcă articolele 46 alin. (1) (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) și 127 alin. (1) (*proprietatea*) din Constituție.

21. Curtea observă că autorul excepției face referire în sesizare la articolul 18 alin. (2) din Legea sănătății și securității muncii și afirmă că în baza acestei prevederi este obligat la o dublă despăgubire a aceluiași prejudiciu, *i.e.* decesul lucrătorului ca urmare a unui accident de muncă.

22. Curtea precizează că plata indemnizației unice în caz de deces al lucrătorului într-un accident de muncă în baza normei contestate are consecințe pentru dreptul de

proprietate al angajatorului, garantat de articolele 46 alin. (1) și 127 alin. (1) din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 117 din 20 iulie 2021, § 32; DCC nr. 60 din 22 aprilie 2022, § 29).

23. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că dreptul de proprietate, garantat de articolele 46 și 127 din Constituție, nu este un drept absolut, poate suporta limitări și este susceptibil de ingerințe ale statului în ceea ce privește exercitarea atributelor sale. Limitarea exercițiului acestui drept poate fi impusă de necesitatea asigurării unui echilibru între interesele individuale și interesul general, iar uneori are ca scop protecția drepturilor și a libertăților altor persoane (DCC nr. 9 din 20 ianuarie 2022, § 25).

24. Curtea observă că prevederea contestată stabilește condițiile în care se achită indemnizația unică în cazul în care într-un accident de muncă sau din cauza unei boli profesionale un lucrător decedează. Potrivit Legii menționate, exercițiul acestui drept reclamă stabilirea culpei angajatorului în producerea accidentului de muncă.

25. În continuare, Curtea menționează că această normă prevede atât plata unei indemnizații unice, cât și obligația reparării prejudiciului material, în condițiile legii. Pentru că autorul sesizării a susținut că repararea prejudiciului trebuie să țină cont de plata indemnizației unice și cea pentru compensarea venitului ratat, altfel i s-ar impune o sarcină excesivă, Curtea va analiza acest argument.

26. Curtea menționează că regula generală în materia răspunderii civile delictuale presupune repararea integrală a prejudiciului suferit de victima faptei ilicite. Astfel, la modul ideal, întinderea prejudiciului care ar putea fi reparat cuprinde atât pierderile pe care le-a suferit efectiv (*damnum emergens*), cât și câștigurile de care aceasta a fost lipsită (*lucrum cessans*). Totuși, pentru că este dificil de stabilit cu exactitate întinderea prejudiciului, Curtea reține că aproximările sunt inevitabile în ambele capete ale răspunderii.

27. Referitor la indemnizația unică, Curtea reține că abordarea pe care norma o aplică, *i.e.* salariul mediu anual al decedatului înmulțit cu numărul anilor compleți pe care nu i-a trăit până la vârsta de 62 de ani, dar nu mai puțin de 10 salarii medii anuale, urmărește să faciliteze evaluarea prejudiciului, în funcție de venitul exact al defunctului. Pe de altă parte, articolul 18 alin. (4) din Lege stabilește posibilitatea diminuării indemnizației unice în funcție de concurența răspunderii determinate de gradul de vinovăție a defunctului la producerea accidentului de muncă. Astfel, la modul abstract, Curtea reține că la stabilirea valorii exacte a indemnizației unice se ține cont de salariul defunctului și de circumstanțele concrete în care s-a produs accidentul de muncă. Curtea consideră că această metodă de calcul al prejudiciului efectiv nu este nerezonabilă.

28. Referitor la repararea prejudiciului material, în condițiile legii, Curtea observă că norma contestată îl supune regulilor generale din Codul civil, fără a stabili dispoziții speciale în acest sens.

29. Curtea precizează că în acest sens prezintă importanță a doua teză a alineatului (3) al articolului 2031 din Codul civil, care prevede că, la stabilirea răspunderii în cazul decesului persoanei vătămate, articolele 2028-2030 se aplică în mod corespunzător. În continuare, Curtea observă că, potrivit articolului 2028 alin. (3) din Codul civil, la determinarea salariului sau a venitului ratat nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrității corporale sau cu o altă vătămare a sănătății și nici alte indemnizații sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat.

30. *A contrario*, în cazul în care au fost achitate indemnizații sau alte plăți care nu reprezintă drepturi de asigurări sociale, cum ar fi indemnizația unică în cazul reducerii

capacității de muncă sau decesului lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, Curtea menționează că se ține cont de aceste plăți la repararea prejudiciului material în baza prevederilor Codului civil. Din acest motiv, Curtea respinge teza autorului sesizării care a susținut că răspunderea sa ar putea depăși ceea ce este necesar.

31. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 18 alin. (2) din Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008, ridicată de dl avocat Vasile Tarnovschi în interesele SRL „SDS Ekip”, în dosarul nr. 2-921/2021, pendinte la Judecătoria Cahul, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

Chișinău, 5 octombrie 2023

DCC nr. 123

Dosarul nr. 190g/2022